

КРИТЕРІЇ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФІНАНСИСТІВ

Доц., канд. пед. наук, М. С. Головань

ДВНЗ “Українська академія банківської справи Національного банку України”, м. Суми, Україна

Модернізація системи освіти нерозривно зв'язана з проблемою підвищення якості професійної підготовки майбутніх спеціалістів, що передбачає пошуки найбільш ефективних шляхів її розв'язання, що мають соціальну та педагогічну значущість.

Аналіз та узагальнення думок дослідників показує, що професійна підготовка майбутніх спеціалістів багатоаспектна і включає засвоєння фундаментальних знань, умінь і навичок, формування готовності до їх практичного застосування і розвиток особистісних якостей.

Під якістю професійної підготовки розуміють цілісну сукупність властивостей та якостей суб'єкта діяльності, яка визначає рівень його професійної компетентності й дозволяє йому мати певну соціальну цінність та відповідати потребам і можливостям ринку праці, а також визначає здатність і готовність займати у майбутньому соціальні рівні, адекватні здібностям і кваліфікації в системі соціо професійних відносин, нести особисту соціальну та юридичну відповідальність за рішення, що приймаються.

Як бачимо, характеристика якості професійної підготовки спеціалістів повністю перекриваються характеристикою професійної компетентності.

Виходячи із структури професійної компетентності, вимірювати рівень її розвитку доцільно через сформованість її компонентів. Для цього необхідно виділити критерії та показники. У даному дослідженні ми виділяємо критерії, за якими можна оцінити рівень розвитку професійної компетентності особистості. Кожний критерій характеризується сукупністю кількох показників, кожний з яких характеризує найбільш суттєві і необхідні прояви компонента професійної компетентності особистості. Інтегральна оцінка критерію є результат згортання оцінок окремих структурних складових. Згортання складових здійснюється за рахунок зваженого підсумовування з ваговими коефіцієнтами значущості показників.

Критеріями рівня розвитку професійної компетентності нами виділені: мотиваційно-ціннісне ставлення до обраної професії; когнітивний; функціональний; соціальний; особистісний.

Мотиваційно-ціннісне ставлення до своєї майбутньої професії визначається показниками: усвідомленням правильності у прийнятті рішення стати економістом; розумінням ціннісних основ, пріоритетів і орієнтирів

майбутньої професії; сформованість професійного інтересу; здатність долати перешкоди в професійній діяльності.

Когнітивний критерій характеризується обсягом, глибиною, міцністю, мобільністю, широтою перенесення професійних знань (економічних теорій, економічних категорій, законів, правил сучасної економіки); володіння новітніми методами і техніками дослідження; гнучкістю та варіативністю економічного мислення.

Функціональний критерій характеризується ступенем сформованості умінь професійної діяльності.

Соціальний компонент характеризується готовністю до професійної співпраці, яка включає в себе такі показники: уміння ділового і міжособистісного спілкування; уміння попереджувати і розв'язувати конфлікти; схильність до співпраці.

Особистісний критерій включає в себе професійно-значущі якості особистості: трудові, інтелектуальні, аналітичні, загальнокультурні.

В основу виділення рівнів розвитку компетентності, як результату навчання, ми поклали рівні навчання (за В. П. Безпальком), ступінь навченості (за В. П. Симоновим), рівень виконання дій (за В. Г. Корольовим), рівні засвоєння навчального матеріалу (за І. Я. Лернером, М. М. Скаткіним) та практику вищої школи України, яка передбачає виділення трьох рівнів навчальних досягнень студентів.

Враховуючи викладене вище ми виділили три рівні професійної компетентності майбутніх фахівців фінансового профілю – низький, середній і високий.

Низький рівень професійної компетентності характеризується низьким мотиваційно-ціннісним ставленням до своєї майбутньої професії, недостатньою сформованістю професійного інтересу. Основою поведінки в основному є індивідуальний досвід, який слабо пов'язаний із знанням економічної теорії і виявляється в нераціональних діях. Економічні знання в основному поверхові, набуті переважно стихійним шляхом, інтерес до їх поповнення не виявляється. Недостатньо розвинені інтелектуальні, трудові та аналітичні професійно значущі якості особистості. У розв'язанні професійних завдань керується здебільшого виробленими алгоритмами та інструкціями, тому діяльність носить репродуктивний характер. Особистісними смислами на цьому рівні властиве отримання вигоди й успіху для себе, ставлення до себе як до самоцінності, до інших – як до засобів досягнення своєї мети, пріоритетами є власна матеріальна вигода, прагнення до забезпечення власного благополуччя.

Середній рівень характеризується більш розвиненим мотиваційно-ціннісним ставленням до своєї майбутньої професії, сформованістю професійного інтересу. Студент активно використовує економічні знання, володіє основними економічними поняттями, законами, добре орієнтується в

просторі фактів, явищ, концепцій, величин. Проявляється достатній рівень володіння міждисциплінарними знаннями, а також формується ціннісне ставлення до економічної реальності, виражене в розумінні і прийнятті цілей і задач соціально-економічного розвитку країни. Більш чітко виражена готовність до професійного співробітництва. Досить високий рівень комунікативної культури. Шукає нові способи розв'язання задач у стандартних ситуаціях. На достатньому рівні сформовані навички розв'язання конфліктів і конфліктних ситуацій. Розвиваються інтелектуальні, трудові та аналітичні професійно значущі особистісні уміння та якості: виявляється стійкий інтерес до самостійного набуття знань, пошуку економічних даних за допомогою інформаційно-комунікаційних засобів, деяка самостійність у прийнятті економічних рішень, здатність до інтуїції та прогнозуванню. Усвідомлення значущості соціального статусу економіста-фінансиста, найвищою для себе цінністю вважає доктрину держави, мораль колективу, а сам є лише засіб для їх реалізації.

Високий рівень професійної компетентності спеціаліста-економіста фінансового профілю вказує на яскраво виражений інтерес до професійної діяльності, розуміння ціннісних основ, пріоритетів і орієнтирів майбутньої професії. Має ґрунтовні фундаментальні знання економічних законів, категорій, які може застосовувати у процесі розв'язання практичних завдань. Має високий рівень економічного мислення, діяльність носить креативний характер. Має сформовані навички ділового спілкування, володіє комунікативною культурою, яка виявляється в умінні організувати сумісну діяльність колективу. Має виражену готовність до професійної співпраці. Функціонально повно сформовані особистісні якості. Повністю усвідомлений особистісний сенс і значущість професії економіста-фінансиста. Удосконалене індивідуальний та соціокультурний досвід. Здатний акумулювати соціальний досвід, вивчення і розповсюдження досвіду інших. Здатний до творчого розв'язання проблем, формує підприємницькі ідеї і впроваджує їх у своїй діяльності. Має сформовані аналітико-рефлексивні уміння, економічну інтуїцію, позитивну емоційну спрямованість, рішучість, ініціативність, самостійність у прийнятті економічних рішень. Серед якостей особистості виділяються такі: відповідальне ставлення до роботи, систематичність, творча уява й ентузіазм; емоційна стабільність, особистісна зрілість і соціальна відповідальність; товариськість, вміння надавати професійній діяльності особистісного забарвлення; установка на створення позитивних стимулів для сприйняття себе іншими; володіння стилем неформального спілкування з людьми; емоційна врівноваженість, упевненість, життєрадісність; здатність вирішувати різні життєві проблеми, долати труднощі, відчуття своєї потрібності іншим, упевненість, що люди його розуміють, а його вміння, цінності й судження мають певну вагу.